

sledovaných škol přijímaly dokonce všechny přihlášené zájemce.

Pouze v necelé čtvrtině sledovaných škol byli žáci maturující ve školním roce 2015/2016 přijati alespoň do některých oborů vzdělání na základě přijímací zkoušky a z toho jen v 11 % škol byla přijímací zkouška realizována ve všech oborech vzdělání. Častěji jsou přijímací zkoušky organizovány ve čtyřletých oborech vzdělání poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou než v oborech nástavbových.

Tam, kde byly školní přijímací zkoušky realizovány, byť bez stanovení minimální hranice úspěšnosti, školy nejčastěji ověřovaly znalosti z českého jazyka a matematiky, mnohem méně pak z cizího jazyka a jen ojediněle byl využit motivační pohovor.

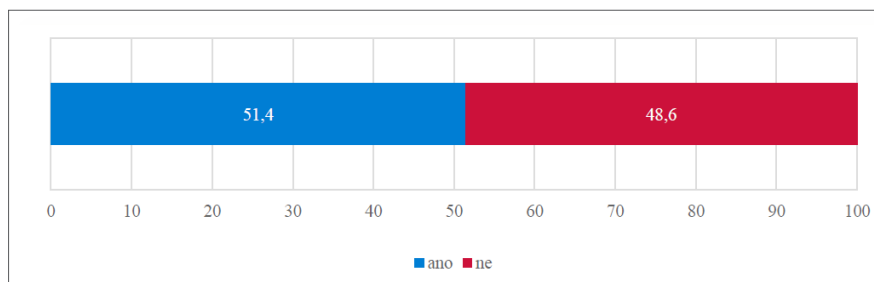
Toho, že by optimální způsob výběru zájemců o studium bezpochyby významně snížil riziko jejich pozdějších studijních neúspěchů, jsou si paradoxně velmi dobře vědomy i dané školy, protože samy za důvod nespěchu svých žáků označují zejména jejich nedostatečný studijní potenciál. Pro změnu tohoto stavu však tyto školy žádná opatření nepřijímají.

Absence souvisí s nízkou motivací

Mezi další zásadní faktory značného podílu neúspěšných žáků patří vysoká míra jejich absence (omluvené i neomluvené vyučovací hodiny) ve výuce. Ve školním roce 2015/2016 tvořily zameškané hodiny neúspěšných žáků u maturitní zkoušky 57 % z celkového počtu zameškaných hodin ve sledovaných školách. Z údajů zjištěných při hospitační činnosti vyplývá, že absence žáků dosáhla při výuce českého jazyka (30 %), cizích jazyků (33 %) a matematiky (32 %).

Omluvená i neomluvená absence souvisí s nízkou mírou motivace ke vzdělávání, jež plyne z nižších studijních předpokladů a také z předchozí nedostatečné úrovně dosaže-

Graf 1 | Přijetí prokazatelných opatření ze strany školy směřujících k naplnění strategie a koncepce školy v oblasti vzdělávání žáků v oborech s vysokou mírou neúspěšnosti u maturitní zkoušky

ných znalostí. V nástavbovém studiu umocňuje nízkou motivaci žáků vysoká poptávka po zaměstnancích bez ohledu na jejich dosažené vzdělání.

Přestože většina středních škol (64 %) neprovádí žádnou analýzu příčin neúspěšnosti žáků u maturitní zkoušky, na nízkou motivaci žáků upozornilo 59 % učitelů českého jazyka, cizích jazyků i matematiky (ve vzorku ostatních středních škol, které Česká školní inspekce v rámci inspekční činnosti ve školním roce 2016/2017 navštívila, na nízkou motivaci žáků poukazovalo jen 33 % dotázaných učitelů).

Školy se vysokou mírou absence žáků ve výuce pokoušejí snižovat většinou jen formálními a zpravidla nefunkčními (nebo jen částečně funkčními) opatřeními, a to zpravidla prostřednictvím školního řádu. Mezi ně patří např. stanovení podílu výuky, který musí žáci absolvovat, aby byli klasifikováni, nebo zvýšení motivace žáků ke vzdělávání na základě individuálních pohovorů. Ani finanční příspěvek žákům některých oborů vzdělání neměl vliv na snížení míry absence.

Školy naopak neprovádějí podrobnou analýzu příčin vysoké absence svých žáků nebo důkladnou kontrolu omlouvání této nepřítomnosti ve vyučování. Navíc podstatná většina rodičů neprojevuje ochotu se školou na zvýšení účasti svých dětí ve výuce jakkoliv spolupracovat.

K omezenému snižování míry absence dochází častěji ve čtyřletých oborech vzdělání, naopak přijatá opatření byla ještě méně účinná

u zletilých žáků v nástavbových oborech.

Cíle, formy a metody výuky nejsou optimální

Pedagogové navštívených škol za největší překážku považují omezující výkon učitelské profese, ovšem bez vlastní sebereflexe a posouzení míry invence, kterou do vzdělávání žáků vkládají. Faktem nicméně je, že byla zjištěna nízká míra odborné kvalifikovanosti pedagogů, nedostatečná míra aprobovanosti výuky v předmětech matematika a cizí jazyk, vysoká míra fluktuace učitelů a zcela nedostatečná zpětná vazba od vedení školy. Také další vzdělávání pedagogických pracovníků neodpovídá potřebám většiny hodnocených škol.

Přestože učitelé navštívených SŠ v naprosté většině hospitovaných hodin (94 %) stanovovali vzdělávací cíle a ve většině hospitovaných hodin (90 %) byly tyto cíle stanoveny vzhledem k příslušnému ŠVP vhodně, v 15 % nebyly cíle ve vztahu k předchozím znalostem a schopnostem žáků určeny optimálně. Tato disproporce ukazuje na nedostatky v průběžném ověřování znalostí a dovedností dosažených žáky, případně i na potřebu určitých revizí ŠVP (nikoliv z hlediska vzdělávacího obsahu, ale zejména z hlediska rozvržení učiva a časových dotací) s ohledem na složení žáků příslušných oborů vzdělání. Stanovený vzdělávací cíl se podařilo zcela splnit pouze v necelé čtvrtině hospitovaných hodin. Částečně byl cíl dosažen ve dvou třeti-